

¶ Roberti VVhitintoni alma in vniuersitate Oxoniensi
Laureati de octo partibus orationis opuscu-
lum iterum recognitum.

¶ Authoris distichon.

Grammatice sautrix reliquas dat adire sorores.
Pegasidum pulses hac sine sero fores.

¶ Facundissimi Remachi florenatis hexastichon.

Grammaticen quisquis magnam aspernaris auenam
Nec cupis e tanto grammine principium.
Lege itidem parili reliquas postpone sorores.
Quas tibi Mnemosynes sancta propago dedit
Prima trahit partus primordia diua loquendi
Ad sociasq; huius ianua prima patet.

Grammatica est congrue loquendi scientia re-
cteq; scribere docens. vsu/ratione/authoritateq; constans.
Grammatica vñ a grama grece qđ latine dicitur litera. Cane dicitur
cas. et icos scilicet. qđ ica adiectio siue pteratio est in grama-
tica. vt scus in heroicis. gallicus. &c. ¶ Grammaticae partes
sunt quattuor. scilicet Litera/syllaba/dictio. et oratio. Cuius sen-
sus sic accipiendus est. qđ pma pars grammaticae sit de litera.

Grammati-
ce partes.

Litera.

Vox.

scilicet de syllaba. tertia de dictione. quarta de oratione.
¶ Litera est minimo pars vocis compositae ex literis qđ scribi potest indiuidua.
¶ Vox est percussio aeris ad vocalem arteriam auribus accidens. Vox dicitur
a boō as. mutata b in v. et vltima o in r versa. Vox est duplex. articulata et
inarticulata. Vox articulata est que ab aliquo mēis sensu pfecta scilicet. vt petrus
gemitus. Vox inarticulata est qđ a nullo mēis sensu pfecta scilicet. vt sonitus coar.
¶ Vox articulata est duplex. scilicet literata et illiterata. Vox articulata literata
est illa que ab aliquo mēis sensu pfecta scribi potest. vt petrus. Vox articula-
ta illiterata est illa que ab aliquo mēis sensu pfecta scribi nō potest. vt gemitus.
¶ Vox inarticulata similiter est duplex. Literata et illiterata. Literata vox et
inarticulata est illa que a nullo mēis affectu pfecta scribi potest. vt coar. era.
Illiterata et inarticulata est illa que a nullo mēis affectu pfecta scribi nō po-
test. vt tumultus. Litera vñ a litera. vt a legēdo. qđ legēdo. qđ legēdo iter pber.
¶ Literis accidunt tria. Nomen quo appellantur. figura qua depinguntur.
potestas qua valent. Literae in hoc distāt ab elementis: qđ elementa ppe sunt
ipse literarū pnucliantes. littere vero figure: sed cōfunduntur.

¶ Littere sunt in alphabeto due et viginti. scilicet. A. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p.
q. r. s. t. v. x. y. z. Ex his quatuor sunt vocales. a. e. i. o. u. Vocales ideo dicuntur: ple-
nam p se vocē faciūt. y vocalis greca est et in greco (nō autē latino) scribitur
dictionibus. vt stygius. Ceterae consonantes appellamus. qđ cum vocalibus

Cdo par. VVhitin.

A. j.

De nominibus.

Cōsonātes.

sonantes. Sunt autem sedecim. b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. Non est lītera: sed aspiratōis nota. Cōsonantes diuiduntur in mutas et semiuocales. Mute sunt nouem. b. c. d. f. g. k. p. q. r. Mute autem ideo dicte: quia respectu aliarum literarum parum sonāt. Semiuocales sunt septem. l. m. n. r. s. t. x. Ideo semiuocales: quia plenā vocem non habēt. Ex his due sunt liquide. l. & r. aliqñ etiā m. n. & s. Quas ideo liquidas appellamus. quia post mutas posite faciunt precedētem syllabā breuem esse cōmunem: ut pharetra & pharetra mea dia longa vel breui.

Mute.

Semiuocales.

Liquide.

Diphthongus

Diphthongus est cōglutinatio duarū vocalium vīm suā seruātum in eadē syllaba. Diphthongi sunt quinque. ae. oe. au. eu. & ei. harum due scribunt et nō pferunt. ae & oe. Au. eu. & ei. scribuntur & pferunt. Ut audio / euge / & hei. Aīrg. Mei mihi q̄lis erat. Syllaba est vox literalis: que sub vno accentu et vno spiritu indistincte pferitur. Accidunt syllabe quattuor. Tenor / spiritus / tempus / & numerus literarū. Tenores. i. accētus sunt tres. Acutus / grāuis / & circumflexus. Spiritus duo sunt. Asper / et leuis. Tempora sunt tria. Breue / longum / et cōmune. Numerus: quia syllaba cōstare potest ab vna ad sex literas. Ut a / ab / abs / stra / trans / stirps. Dictio est minima pars orōnis cōstructe. i. in ordine posite: pars aut quātum ad totum intellectum.

Syllaba.

Dictio.

Oratio.

Oratio est ordinatio dictionū cōgruam pfectāq; sententiā demonstrās. Oratio est duplex. Grammatica que constat ex nomine & verbo. Et rhetorica que constat ex sex partibus: hoc est exordio / narratione / diuisione / confirmatione / confutatione / et conclusionē.

Ars orationis est vox indicans mentis cōceptum. Partes orationis sunt octo. Nomen / pronomen / verbum / participium / aduerbium / cōiunctio / prepositio. et interiectio. Ex his octo partibus quattuor declinātur. scilicet nomen / pronomen / & participium cū casu. Verbum p tēpora et modos. Reliquae sūt indeclinabiles. Nomen est pars orationis cum casu corpus aut rem pprie / cōiter vē significās. Nomen dicitur a notamine: quia hoc notemus vniuscuiusq; qualitatem.

Nomen.

Substātiuū.

Proprium.

Nominum. alia sunt substātiua. alia sunt adiectiua. alia vero relatiua. Substātiuū est qd in orōne p se subsistere pōt: vñico vel duobus articulis ad summum inflectit. Ut hic magister. hic et hec sacerdos. Substātiuū est duplex. pprium et appellatiuum. Proprium est qd rem singulārē et non cōm figt. Ut Petrus. Roma. Lyberis. Proprium nomē est quadruplex. pres nomen / nomen / cognomen / et agnomen. Prenomen est quo vñi sunt Romani et Sabini reuerētie vel amicitie causa. Ut Quintus. Aulus. Titus. Nomen pprium est qd p̄mo alicui rei indicatur. Ut Andreas. Cognomen est cognationis nomen. Ut Scipio. Agnomen est qd alicui ab euentu imponitur. Ut Romanus. Africanus. Nomen proprie proprium natura sua caret plurali. Ut patet in hoc versu.

Propria deficiunt plurali significanter.

Quattuor tñ modis ppria noīa pluraliter declinari possunt. Primo modo causa euentus. Ut qñ euenit plures eodem noīe appellari. Ut duo fuerūt plīssimī. maior et minor. Secōdo partitiōis gratia. Ut Galliarum. altera est superior / altera citerior. Tertio authorū vsu. Marcia. enī scripsit. Sūt Decenates / sūt flecci / sūtq; Marones. Quarto opinionis causa. Ut in illo Aīrgi. Quid tan

De nominibus.

cum oceano properat se tingere Soles. Opinione vulgi imitatus est qui vno quoque die nouum solem ori opinabantur.

Propria plurali quandoque petunt variari.

Euentus causa vel quum partio detur.

Vfus et authorum vel opinio cum varietur.

Appellatum est cuius signum naturaliter conuenit multorum: vt homo/leo/arbor. Appellatum est multiplex. Corporale: quod corpus signat. vt homo/lapis. Incorporale: quod corpus non signat. vt anima/virtus.

Omonymum. i. equiuocum est quod non significatione sed voce conuenit. vt canis/cancer.

Synonymum est quod non voce sed significatione conuenit. vt ensis/mucro gladius.

Ad aliquid dictum est cuius signum ad aliud dependet. vt dominus seruus. pater filius.

Nomen quod ad aliquid dictum partim signat dependentiam: sed tamen posito eo non ponit illud ad quod dependet. vt nox dies. dexter sinister. Gentile est quod gentem signat. vt Grecus Italus. Patrium est quod a patria sumitur. vt Romanus a Roma.

Interrogatum est quod cum interrogatione perfertur. vt quis? Infinitum est quod incertum signat. vt quisque/quicunque. Collectivum est quod in singulari multitudinem signat. vt populus. Diuiduum seu distributivum est quod a duobus vel pluribus ad singulorum relationem habet. vt uterque/alter. alteruter/quisque/omnes/singuli. Partitivum nomen est quod partitionem signat. vt quidam/vllus/aliquis.

Generale est quod in diuersas species diuidi potest. vt animal/arbor. Speciale est quod altera pars diuisionis a genere est. vt equus/laurus/pyrus. Factitium est quod a sonorum proprietate factum est. vt rurtur/grus/nuntinabulum. Absolutum est quod per se intelligi potest. vt deus ratio. Temporale est quod tempus signat. vt mensis annus. Locale est quod locum vel spatium signat. vt propinquus longinquus.

Greculum est quod totum grece est declinationis. vt pan/panes/calypso/calypsus.

Latinitum est quod totum in latina regula conuersum est. vt pollux/cis. Notum est

quod greca latinaque forma est. vt achilles. Humerale est quod numerum signat. vt vnus

duo. Humerale est quintuplex. Cardinale. ordinale. dispartitivum. ponderale. & multiplicativum.

Nomen numerale cardinale est quod solum numerum signat. vt vnus. duo. tres. decem. octodecim. duodeviginti. decem & octo. nouedecim. vnde

viginti. vel decem et nouem: viginti. centum. mille: duo millia: tria millia: et per quod.

vt habeo decem talia quod tu. Numerale ordinale est quod preter numerum signat etiam

ordinem. vt primus. secundus. tertius. vicesimus vel vicesimus. trigessimus vel trigesimus.

centesimus. millesimus. et similia: et referuntur per quotus. vt sum primus

in classe mea quotus tu in tua. Numerale dispartitivum est quod preter signat etiam

partitionem seu diuisionem. vt singuli. bini. terni. quaterni. quini. viceni. centeni.

milleni. et referuntur per quoteni. vt per vibem terni insistimus quoteni vos.

Ista nomina dispartitiua (vt vult Priscianus) solum pluraliter declinantur.

vt in plurali nominatio singuli etiam. quateni. e. & ita.

Ponitur interdum bina pro duo. terna pro tria. &c. Quotienscumque sub

stantia quibus insiguntur declinantur tantum in plurali. vt binas. ternas. denas. licet

ras: nam duas. tres. decem non licet dicere: poere tamen cum alijs substantiis

vsurpant. Virgilius. Bina manu lato crispans hastilia ferro.

Excipitur secundum Gallam pondonam habemus dicere duo pondo. et

milia pondo argenti.

Octo par. VWhitin.

A. ij.

Appellatiuū.
Corporale.
Omonymum

Synonymum
Ad aliquid
dictum.

De nominibus.

Ponderale.

2 Multiplicatio.

In arius.

In ennis.

In enus.

Adiectiuum.

Numerale ponderale est qđ preter numerum sūt etiā quātitatem ponderis vel mēsure. vt **simplus**/duplus/quadruplus/vigecuplus/centuplus/millecuplus. Et referitur p quoduplus. vt egyptus reddit triticū centuplum quetu-
plum nō reddit italia. ¶ **Numerale multiplicatiuum** siue diuisiui forme est qđ preter nūerum multiplicatiōē forme sūt: vt **simpler**/duplex/triplex/quadruplex/nonuplex/decuplex/vigecuplex/centuplex/millecuplex. et referunt per quoduplex. vt habeo vestem triplicem quoduplicem tu non habes.

Hec nōia diuisiua forme ponunt aliqñ p pumatiuis et ppi qñ iungunt nōminibus plurali carentibus. vt triplex fumus domo egreditur.

Et nōia dicunt nūeralia qbus vtimur in numerādo. vt vnus. duo. tres. singuli. bini. terni. et nūeralia aduerbia. vt **semel**. bis. ter. qter. atq; alia hmoi i quibus notādum est q in cōpositis citra viginti si copula interce sserit maior nūerus semp precedet. vt decem / septem et octo. Si aut nulla intercedat copula / minor nūerus semp precedet. vt septemdecim octodecim. Supra viginti aut vsq; ad centū vt maximus est qsq; nūerus ita in pmo loco ponet. vt viginti vnus. viginti duo. viginti tres. Sed si copula intercedat is nūerus preponet q minor est. vt vnus et viginti. duo et viginti. &c. vt **Licero**. Plato vno et octogesimo anno scribēs est mortuus. Idē Leontinus gorgias centū et septem cōpleuit annos. Ex qbus **Licero**. verbis manifeste colligit ante cētum preponi nūerum minorem post centū pō postponi. Eodē mō loqmur supra viginti millia vsq; ad centū millia. vt milites nostri sex et viginti millia erāt. vel milites nostri erāt viginti sex millia. vel milites nostri erāt vices series mille / vel militū nobis erāt viginti sex millia. Etenī hec nōia dñ copula carēt cōposita vidētur. vt vndecim. duodecim. septemdecim. viginti vnus. viginti duo. et similia: quēadmodū illa. vndecim. qñ vno dēpto de viginti: sūt decē et nouem.

Sunt preterea numeralia vnarius. binarius. ternarius. vicenarius. et similia que denotāt non multiplicatiōem sui sed numerum aliarū rerum que nō nominatur. vt lapis cētenarius. non q cētuplus sit: sed cētum librarū. homo cētenarius: non q sit centū geminus: sed habet centū annos. Alia sunt que significāt nūerum annorū. vt biennis. triennis. quadriennis. quinquēnis. sexennis. septēnis. octennis. nouennis. decēnis. et vt qdam volūt addunt his vniennis. vndecennis. et duodecennis. Reliqua p quorundā iudicio non sunt in vsu et referuntur p quodennis. vt sum decēnis / quodennis tu. A predictis fiunt substantiua biennium. triennium. quadriennium. quinquēnium. sexennium. septennium. octennium. nouennium. decennium. Similiter dicimus binus. trimus. quadrimus. Itē anniculus. bimulus. trimulus. quadrimulus. Quēadmodū dicēdum est de nōibus. ita dicēdū est de aduerbiis. vt **semel**. bis. ter. quater. quingies series. &c. vigeties. trigeties. quadrigeties. quinquageties. sexageties. septuageties. octuageties. nonageties: p quib; dicimus vices. trices. quadragies. quinquagies. sexagies. septuagies. octuagies. nonagies. cēties. ducenties. milles. et referuntur per quoties. vt ter legi Alrgi. quoties tu.

¶ **Adiectiuum** est qđ per se subsistere non potest: nisi positum in neutro genere substantiuato. et p tres voces seu articulos variat. vt bonus / bona / bonū. hic hec et hoc felix. Adiectiuorum tres sūt spēs. alia sūt pura declinatione. cōstructione. et significatiōe. vt albus. alba. album. hic. hec hoc felix. Alia sūt adiectiua significatiōe. et substantiua declinatiōe et cōstructione. vt ppi his ppi. Degener et pauper diues sospes locuples pos.

De nominibus.

Impos hebes compos teres inquires atq; superstes
Vber dis ales: iungas his a pede nata.

¶ **Alia** sunt adiectiua declinatione et substantiua significatiōe et pstructione. vt partitiua / distributiua / interrogatiua / infinita p̄t̄ue posita: q̄ aliter sumpta semp adherēt substantiuis: vt q̄s homo / q̄s hoīm: quidā ciuis / qdā ciuium.

¶ **Tre** adiectiuor: quedā sūt qualitatiua / quedā quātitatiua. Qualitatiuum est qd̄ qualitātē s̄ḡt: vt bonus malus. Quātitatiuum est qd̄ quātitātē s̄ḡt: vt magnus longus. ¶ **Adiectiuor** que s̄ḡnt quātitatem. alia s̄ḡnt quātitatem cōtinuam. vt magnus longus. &c. alia discretā. Ex his que s̄ḡnt quātitatem discretā. alia s̄ḡnt quātitatem discretā absolutam vt vnus duo tres. vnarius biennis. &c. Alia s̄ḡnt quātitātē discretā ordinalem. vt primus scōs. &c. Alia s̄ḡnt quātitatem discretā distributiua vt disparitiua. vt vini terni. Alia s̄ḡnt quātitatem discretā pōderalem. vt simplex duplex. &c. Alia significāt quātitatem discretā multiplicatiuam forme. vt simplex duplex. &c.

¶ **Relatiuum** est qd̄ rem ante dictam iterum refert. Relatiuum est duplex: substantie et accidentis. Relatiuum substantie est qd̄ antecedēs substantiuum refert. Sūt aut̄ relatiua substantie tredecim. vt p̄ in his versibus.

Qui quæ quod suus ipse sui sic alter is idem.

Ille alius reliquus simul ambo cætera vterq;

¶ **Relatiuum** substantie est duplex: identitatis / et diuersitatis. Relatiuum substantie identitatis est illud qd̄ idē cum suo refert antecedēte. Sunt aut̄ relatiua substantie identitatis nouem. qui. que. qd̄. is. suus. ipse. sui. ille. idem. ambo. et vterq;. ¶ **Relatiuum** substantie identitatis est duplex. reciprocum et non reciprocum. Reciprocum relatiuum est quod in se sui significationem reflexcit. vt Cato defēdit se. Sunt aut̄ relatiua reciproca duo: sui et suus. Non reciprocum relatiuum est qd̄ in se sui significationē non reflexcit: vt Cato defendit illum. Sunt aut̄ non reciproca relatiua septem. qui. que. qd̄. is. ipse. ille. idē. ambo. et vterq;. ¶ **Relatiuum** substantie diuersitatis est illud qd̄ diuersa a suo refert antecedēte. vt doctorem: alius legit. alius scribit. Sunt aut̄ relatiua substantie diuersitatis quattuor. alius. alter. reliquus. et cetera. ¶ **Relatiuum** accidentis est illud qd̄ antecedēs adiectiuum refert. vt ego sum albus qualis es tu. Sunt aut̄ relatiua accidentis decem. vt p̄ in his versibus.

Quot qualis quantus quotuplex quotus atq; quoteni

Et quotuplus cuius cuias his iunge quotennis.

¶ **Qualis** est relatiuum accidentis qualitatiuum. q̄ qualitatem s̄ḡt. cui respondēt noīa adiectiua eandem qualitatem significantia. vt iustus qualis cesar. Ad hanc speciem reducitur cuiusmodi.

¶ **Quantus** est relatiuum quantitatiuum. q̄ quantitatem s̄ḡt. cui respondēt noīa adiectiua eandem quantitatem s̄ḡntia. vt sum longus quantus tu.

¶ **Quot** est relatiuum numerale absolutum. q̄ quantitatem discretā numeralem absolutam s̄ḡt. cui respondēt noīa numeralia cardinalia. vt natus sum annos sedecim quot tu. ¶ **Quotus** est relatiuum ordinale. q̄ quantitatem discretā ordinalem s̄ḡt cui respondēt noīa ordinalia. vt primus sum in classe mea quotus tu in tua. ¶ **Quoteni** est relatiuum diuisiuium siue disparatiuum. q̄ quātitatem in pares numeros diuisam significat. cui respondēt nomina diuisiua siue disparatiua. vt imus bini quoteni vos.

Octo. par. w.

Al. tñ.

Relatiuum.

Qualis.

Quantus.

Quot.

Quotus.

Quoteni.

De nominibus.

Quotennis.

Quotennis est relatiuum annale: quia quantitatem discretam annorum signat: cui respondent nomina numeralia vel ex numeralibus et anno composita. Vt sum decennis: vel decem annorum quotennis tu.

Quotuplex.

Quotuplex est relatiuum ponderale: quia quantitatem discretam ponderis vel mensure signat: cui respondent nomina ponderalia. Vt egyptus reddit triticum centuplum quotuplum non reddit italia.

Quotuplex.

Quotuplex est relatiuum diuisiui forme: quia diuisionem seu multiplicationem forme signat: cui respondent nomina multipliciter significabilia: Vt habeo duplicem vestem quotuplicem tu non habes. Cuius est relatiuum possessiui: quia possessorem signat: cui respondent nomina vel propria possessiua vel genitua propria quibus substantiuorum Vt hic equus est patris vel patris cuius est frenum.

Cuius.

Cuias.

Cuias est relatiuum patrium seu gentile: quia gentem vel patriam signat: cui respondent nomina gentis seu patrie: Vt sum anglicus cuias es tu.

¶ Relatiua que incipiunt a c vel a q tribus modis ponuntur. Relatiue. Vt ego sum albus quis es tu: noui cuiusmodi homo es. sum magnus quatus es tu. ros manus cuias es tu. Interrogatiue. Vt quis es tu: quatus es tu: quotum annum agis: quos nummos habes? Infinitive. Vt nescio quatus sis / cuias sis / aut cuias filia sit hec puella. Relatiua que incipiunt a t tribus modis accipiuntur. Relatiue copula mediante. Vt ego sum magnus et tantus est plato. habeo multos discipulos et tot habet Socrates. Redditiue: hoc est loco antecedente: Vt ego sum talis et tantus quis et quantus est iste. Infinitive: quoniam sequitur constructio quod Vt: Vt ego sum talis et tantus Vt non egeam opera tua. Ego cupio talis esse Vt videar felix. Hoc etiam modo sumuntur istiusmodi / eiusmodi / illiusmodi. Reperiuntur alia relatiua geminata / vel assumptiua sibi cuius: Vt quotus / quatus / qualis / qualis / quis / quis / quatus / quantus / quantus / cuias / cuias / cuias. Quis etiam geminat. Vt quisquis / et qui assumit sibi cuius: Vt quicquid quod proprie posita vim habent ipsius relatiui simul cum antecedente distributiuo. Vt quisquis vel quicquid legit discit. i. ois qui legit discit. Ponunt etiam aliquando in ipso relatiuo terminum. Vt deus oia quecumque voluit fecit: pro que voluit. Et pro distributiuo terminum. Vt ego diligo quemcumque hominem. i. oem hominem. Ponuntur etiam infinite. Vir. Quicquid erit superanda ois fortuna ferenda est. Dictiones geminate eque signant ac si assumeret sibi cuius. Vt quisquis. i. qui cumque / vbiubi. i. vbi cumque. Vtut. i. vtrumcumque. Eadem quedam aduerbia aliquando sumuntur relatiue / interrogatiue / infinite. Vt vbi. Vnde. quo. qua. quum. quoniam. quousque. de quibus exempla sunt facillima inueniuntur. Preterea istorum antecedentia nonnunquam sumuntur relatiue. Vt sui apud forum et ibi sursum deorsum mihi questus es. Sic etiam fit de reliquis.

Species.

¶ Homini accidunt sex. Species / genus / numerus / figura / persona et casus. Species est qua cognoscitur primitiuum a derivatiuo. Species est duplex primitiua et derivatiua. Primitiua species est cum dictio a nullo alio derivatur. Vt Roma mons. Derivatiua est cum dictio ab alio derivatur. Vt romanus montanus. Vbi notandum est Vt quoties res verbi precedit rem nominis nomen derivatur a verbo. Vt a scribo scriba. Vbi autem ediuerso fit verbum descendit a nomine. Vt ab armo armis. Derivatiuorum species sunt decem. scilicet. patronymicum / possessiuum / comparatiuum / superlatiuum / diminutiuum / substantiuum / participiale / aduerbiale / patronymum et denominatiuum. Patronymicum est quod significatur a patre derivatur nominibus secundum grecam formam et signat cum genitio primitiuum filium vel nepotem / filiam vel neptem. Vt Eacides filius vel nepos eaci. Sed multa ab alijs formentur: abusu tamen Vt infra dicitur.

Derivatiuorum species.

Patronymicum.

De nominibus.

Possessivum est quod cum gratia principali signat aliquid ex his que possidentur. *Ut regia domus. i. domus regis. Comparativum* est quod cum intellectu positiui vel cum aliquo partecipe sensus magis aduerbium signat. *Ut fortior. i. magis fortis. Superlativum* est quod ad plures sui generis comparatiui supponit omnibus vel per se placitum intellectui habet positiui cum valde adverbio. **Diminutivum** est quod diminutionem sui primitiui absolute demonstrat. *Ut rex regulus. Averbale* est quod a verbo deriuatur. *Ut ab exulo exul. Participale* est quod a participio nascitur. *Ut a lectus lecti/lectio. Adverbiale* est quod ab adverbio deriuatur. *Ut cras crastinus. Paronymum* est quod ab alio quodam trahitur et nihil de memoratis supra signat. *Ut ab equus eques. Denominatiuum* est quod a primitiui voce non ab aliis qua speciali significatione sic appellatur. Ita omnis dictio casualis a quacunque dictione deriuatur potest dici denotatiui. **Genus** est vel videtur esse discretio sexus. **Genera** nominum sunt septem. scilicet masculinum/femininum/neutrum/commune/duorum/compositum/dubium/et epicenum. **Masculinum** est cui preponitur articulare hec. *Ut hic cesar. Femininum* est cui preponitur articulare hec. *Ut hec iulia. Neutrum* est cui preponitur articulare hoc. *Ut hoc aial. Commune duorum* est cui preponuntur articularia copulata hic et hec. *Ut hic et hec homo. Commune trium generum* est cui preponuntur articularia copulata hic et hec et hoc. *Ut hic et hec et hoc felix. Dubium* vel incertum genus est cui sub distinctione preponuntur articularia hic vel hec: *Ut hic vel hec dies. Promiscuum* vel epicenum genus est quod sub una voce et uno articulo comprehendit animata virtusque sexus. *Ut hic passer/hec aquila. Numerus* est accidens dictionis quo fit discretio quantitatis. **Numerus** est duplex. scilicet singularis et pluralis. **Singularis numerus** est quantitas qua dictio unitatem signat. *Ut homo. Pluralis numerus* est quantitas qua dictio multitudinem signat. *Ut homines. Figura* est dictionum simplicium compositarum vel decompositarum discrimen. **Figura** est triplex simplex/composita/et decomposita. **Simplex figura** est quando dictio cum alio non componitur. *Ut animus. Composita* est cum dictio a duobus vel pluribus fiat. *Ut magnanimus/inexpugnabilis. Decomposita figura* est cum dictio a composita dictione deriuatur. *Ut magnanimitas. Nomina* et relique partes orationis componuntur quatuor modis. Primo modo ex duobus integris. *Ut suburbanus. Secundo modo* ex duobus corruptis. *Ut efficax municeps. Tertio modo* ex integro et corrupto. *Ut ineptus/inulsus. Quarto modo* ex corrupto et integro. *Ut nugigerulus. Aliquando* ex compluribus. *Ut inexpugnabilis/imperterritus. In compositis* ex duobus rectis ambo nomen declinantur. *Ut hec respublica/huius respublice. Alteruter* autem viginti unus/viginti duo/viginti tres et per opinionem quorundam etiam Leopardus secundum postremum rectum variant: *Ut alteruter/tra trum: alterutrius/alterutri. Viginti unus/a/um. Viginti unus. et. In usurpatione* huius nominis viginti unus si substantiuum precedat tunc debet pluraliter sumi. *Ut habeo denarios viginti unum: sin postponatur debet singulariter sumi. Ut habeo viginti unum denarium. Beoni. in arithme. Si septies tres addatur in viginti unum numerum cadunt: non enim dicitur in viginti unum numeros. Item viginti unus caret plurali numero: nisi quando iungitur substantiuo careti singulari. In compositis* ex recto et obliquo rectus in modo variatur: *Ut hic tribunus militum/huius tribunus militum. In compositis* ex duobus obliquis/ambo oblique penitus indeclinabiles sunt. *Ut huiusmodi.*

Possessiuu.

Genus.

Numerus.

Figura.

Composito.

De nominibus.

Persona est accidens quod de agentis qualitate loquitur. Persona est triplex. prima/secunda/et tertia. **P**rima persona est que de se loquitur. et duobus personis accidit. ego et nos cum suis obliquis. Secunda persona est illa ad quam dirigit sermo. et duobus personis accidit: tu et vos cum suis obliquis: et vocativis casibus. Tertia persona est illa de qua fit sermo. et accidit omnibus casualibus preter ego nos tu et vos cum suis obliquis et vocativis casibus.

Casus.

Casus est variatio nominis: vel aliarum dictionum per mutationem novissime syllabe. Casus dicitur a cadendo quod quasi a recto cadere videatur. Alii rectus abusive dicitur casus quod cadens a sua terminatione in alias facit obliquos casus.

Casus nominum sunt sex. Nominativus qui et rectus dicitur. Genitivus qui et patris sive possessivus. Dativus qui et acquisitivus. Accusativus qui et causativus. Vocativus qui et salutivus. Ablativus qui et sextus dicitur. **N**ominativus sive rectus est qui rem nominat verbum ut plurimum precedens. Genitivus sive possessivus est qui ceterorum casuum est generator et possessionem demonstrat: necnon et per eum possessiva et patronymica resolvuntur. Dativus est quod aliquid dari vel acquiri significat. Accusativus est cui aliquid causari et in causa esse ostendit. Vocativus est qui vocationem vel salutationem significat. Ablativus est qui aliquid auferri demonstrat: hic quoque latinus dicitur quod lingue latine proprius est. Quamquam casus ab aliis significationibus nomina sumere possunt a notioribus tamen et frequentioribus sumpserunt nomina sua (teste Prisciano).

Forme casuales.

Forme casualis est sexplex nomen. Monoptotum/diptotum/triptotum/tetraptotum/pentaptotum/hexaptotum. Monoptotum est quod unam vocem habet per omnes casus sive singulares sive plures sive utriusque numeri. Ut sonapi/gummi/cepe/pondo/cete/pedum. et literarum nomina. et numerorum nomina a quattuor usque ad centum. Diptotum est quod duos varios casus in declinatione habet. Ut fors forte. tabi tabo. Triptotum est quod tres. Ut templum/pli/plo. Tetraptotum est quod quattuor. Ut gener/ri/ro/rum. Pentaptotum est quod quinque. Ut dominus/mi/no/num/ne. Hexaptotum est quod sex. Ut totus/itis/ti/tum/te/to.

De pronominibus.

Pronomen est pars orationis declinabilis quae pronomen dicitur a pro et nomine: quod pro eo ponitur in oratione. **Q**uindecim sunt pronomina Ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic. et is: meus. tuus. suus. noster. vester. nostras et vestras. Ex his quattuor tantum habent vocativos casus. tu meus noster et nostras.

Deficiunt quinto casu pronomina cuncta

Tu meus et noster cum nostras excipiuntur.

Species.

Pronomini accidunt sex. Species/genus numerus/figura/persona et casus. Species est qua cognoscitur primitivum a derivativum. Species pronominum est duplex. Primitiva et derivativa. Primitiva pronomina sunt octo. Ego/tu/sui/illem/ipse/iste/hic/et is. Primitivorum species sunt tres. Demonstrativa relati-
va. modo demonstrativa. modo relati-
va: ego et tu sunt semper demonstrativa. sui semper relati-
vum. Alia sunt modo demonstrativa. modo relati-
va.

Genus.

Derivativa seu possessiva pronomina sunt septem. Meus/tuus/suus/noster/vester/nas et vnas. Et sunt omnia demonstrativa praeter suos quod est semper relati-
vum. **M**asculinum est quod rem masculini generis refert vel demonstrat. Ut hic. **F**emininum est quod rem femini-
ni generis refert vel demonstrat. Ut haec. **N**eutrum est quod rem neutrius generis refert vel demonstrat. Ut hoc.

De pronominiibus.

Cōe duorum est qđ cōis gñis duorū refert vel demonstrat. Vt hic & hec nō as.
Cōe trium est qđ rem oīs gñis refert vel demonstrat. Vt ego. tu. sui.
Pronois demonstratiua eiusdē sunt gñis cuius sunt res per ea demonstrare.
Figura pnois est duplex. Simplex: vt is. Composita. vt idem. licz idēdem
 cōponat ab is et idē. Aliqñ est aduerbium & frequēter sīgt. ¶ **P**ersona pro
 noim est triplex. Prima vt ego. scđa vt tu. tertia vt ille. Casus pnoim sunt
 sex vt in noie. ¶ **D**eclinaciones pnoim sunt quattuor. Prima declinatio pro
 noim est cuius gñis & datiuus singulares in i desinunt (lz gñis olīm etiā in is
 terminabat) vt nō ego / grō mei (olum etiā mīs) dīō mīhi. Huius autē decina
 tionis pnoia sunt tria. ego. tu. sui. A grō mei derinat meus / mea / meū. A grō
 tui. tuus. tua. tuum. A grō nostri. noster / nra / nrm. & nostras. A grō vestri. ves
 ter. stra. strum & vestras. A grō sui. suus. sua. suum. Scđa declinatio pnoim
 est cuius gñis singularis desinit in ius vel ius. & drūs in i vel in c. Huius de
 clinationis sunt qñq. pnoia. Ille / ipse. iste / hic / et is. Sunt quoq. octo noia q
 fm hāc declinationē variant. Unus. totus. solus. vllus. alter. alius. qđ. & vter
 et ab eis cōposita et vocatiuis carē: preter vnus. totus. solus.

Pone vocatiuos cum totus / solus / et vnus

Sed non in reliquis quorum genitiuus in ius.

Tertia declinatio pnoim est cuius gñis singularis desinit in i et in e et in i. da
 tiuus in o & in e et in o. Huius autē declinationis qñq. sunt pnomina. Mens /
 tuus / suus / noster / et verster. Quarta declinatio pnoim est cuius gñis singu
 laris in atis. et drūs in ati. Huius autē declinationis duo sunt pnoia. nostras
 et vestras. Et hoc modo (perotto & pomponio testibus) variant. Pnoiatiuo
 hic et hec nostras et hoc trate. grō hui⁹ nostratis. &c. quo etiam modo varian
 tur vestras et cuitas & ablatiuum in i solo finiunt: q antiquitus nominatiuus
 singularis in is et in e exist. ¶ **C**ōpositorū pnoim tres sunt modi. Primus cū
 noibus: vt huiusmodi. Scđus cum pnoibus: vt istic. Tertius cum aduers
 bīs: vt eccum & ellum. ¶ **T**ria nāq. pnoia cōponunt per nōs. iste. hic. & is.
 Iste et hic simul cōponunt. vt istic: et declinat in oibus casibus hui⁹ pnois
 hic hec hoc in c terminantib⁹. preter dīm singularem. ¶ **I**dem eadem idem
 cōponit ab is ea id et hoc aduerbio demum et sequitur pmiuū. Sed neu
 trali voce rursus cōponit in nō et acro tātum: vt idem idem qđ aliqñ aduers
 bium est frequēter sīgt. Meme. tete. sese. licz in accēt. ostēdunt esse cōposi
 ta non est cōpositio: sed quedā vocis geminatio. et acti et ablati voces sūt. sese
 etiā pluralis numeri esse pōt. Preterea sunt qdam syllabe pnoibus adiecte
 met / te / pte / ce. Met cum oibus casibus hui⁹ pnois ego tam singlaribus q
 pluralibus adiungit. vt egomet / metmet. &c. Adiungit etiā oib⁹ obliq. tm ca
 sibus hui⁹ pnois tu. vt tuimet / tūimet / temet. nō recto ppter differētiā hui⁹
 pbi tumeo / es. Adicit met (vt vult pascia) pnomini suimet. sibimet. semet.
 Hoc etiā pnomē ipse addit non solum ppris noibus. sed etiā pnoibus ad
 discretionē faciendā. quēadmodū pdicte syllabice adiectiones. vt p̄latōipe
 vel ipse plato. egot̄pse / tuip̄se. illeip̄se. Te cum nō tm pnois tu adiungit. vt
 tute. i. tuīpse. Lutemet etiā in nō solo & vtrō dicimus. Pte quinq. ablatiuis
 possessiuis adiungit. vt meapte. tuapte. suapte. nostrapte. vestrapte. Legim⁹
 enī suapte pōdere apđ Cice. in natura. deorū. Eeteres enī per oia gña hmoi
 ablati vsi sunt. Te syllabā adiectebāt antiqui oibus casib⁹ hic hec hoc noui.
 sūt tantūmodo his obliq. q in s desinūt. vt grō huiusce. dīō hīsce. acro hōsce

Figura.
 Persona.
 Casus.
 Declinatio.

Cōpositorū
 pronomim.

Met.

Te.

Ppte.

Le.

Octo par. V Whitin.

B. j.

De verbis.

Neutrū quas druplex.	<p>Verbum neutrum in o desinens est quadruplex. Transituum / absolutum / neutropassiuum. et neutrūpassiuum. Neutrum transituum est qđ in o desinēs actionē sīgt. & actm post se regit illius dictionis in quā trāsīt actus sibi. Vt aro terrā. prādeo piscem. ceno fercula multa. Huiusmodi quoq; neutra que actm patiētem post se flagitāt habēt tertias passiuorū Voces. Vt aratur arant. bibit bibunt. Neutrum absolutum est qđ actm non regit (Vt sto) nisi figurate. Neutropassiuum est qđ in pterito et tēpōib⁹ ab eo formatis Vocem habet passiuam quauis in presenti et tempōibus sibi coherentibus neutrotum seruat declinationem. Quinq; enim sunt. Vt patz in hoc Versu.</p>
Neutrum ab solutum. Neutropassi uum.	<p>Audeo cum soleo fio cum gaudeo fido. Neutropassiuum est qđ in o desinēs passiua habz significationē. Vt caleo / frigeo. Ista qnq; tñ vapulo: exuo / venco / fio. & nubo: tam significationē qđ cōstructionē passiuorū habēt. Vt vapulo abs te vel tibi. Cōc Verbum est qđ in o desinēs nō descēdit a sbo in o desinēte et tam actionē qđ passionē sīgt. actiuorū et passiuorū p significationē simplicē constructionē postulās: Vt ego iterptor. pter. Vt a me Vt mihi iterptat pterius. Et sūt pauca q nūerant i his Versibus.</p>
Commune.	<p>Largior / experior / veneror / moror / osculor / hortor / Criminor / amplector / interpretor / hospitor addas. Stipulor / aggredior / obliuiscor societur Donatus potior inter communia ponit</p>
Deponens.	<p>Multaq; prāterea veteres communia dicunt. Deponens est qđ in o desinens nō descēdit a verbo in o desinēte et vel actio nem vel passionē sīgt: et aut hanc aut illā deponit: et ideo sic appellatur.</p>
Impsonale. Actiuum. Passiuum.	<p>Impersonale sbum est qđ nūero et psona deficiēs p omi nūero et psona poni pōt. Impersonale sbum est duplex. Actiue Vocis qđ terminat in t. Vt te det miseret. Passiue qđ itur terminat: Vt statuitur currit. Et format ab oibus sbris in o desinētib⁹ si nūm habuerint p re agēte a tertia persona pntis addi ta ur. Vt amat amat. seruit seruit. Nullum qdem sbum in o impersonale for mat: dicimus enī amatum est. amatum fuit amatum fuisset in vnica dictiōe ne putares duas. Vt ait Sponit.</p>
Modus.	<p>Modus Verbi est diuersa animi inclinatio varios ei⁹ effectus ostendēs. Modus sibi est sextuplex. Indicatiuus. impe ratiuus. optatiuus potētiālis. cōiunctiuus et infinitiuus.</p>
Indicatiuus.	<p>Indicatiuus seu interrogatiuus vel finitiuus est p quē rogāt vel ostendit ratio vera vel falsa. Huic modo seruiūt cōiunctiōes qđ. et si. tamen si. Vt plurimū etiam dictiones geminate. et cūq; assumētes.</p>
Imperatiu⁹.	<p>Imperatiuus est p quē iubet vel imperat ali quid. Huic modo iungit ne qñ p non sumitur. Optatiuus qđ desideratiuus ē: est p quē optat vel desiderat aliqd. Huic modo deseruiūt osi. et si qñ optat et hoc aduerbiū vrinam. Potentiālis est qđ in se inducit significationē ali cuius istorū sboz possum Valeo aut debeo cum infinitiuo modo Verbi a quo descēdit. Cōiunctiuus qđ et subiunctiuus ē: est qđ alterum Verbum sibi affiscit vel alteri nectitur. Cui quidem modo creberrime seruiunt coniunctiones in his sequentibus Versiculis.</p>
	<p>Anteq; vt postq; nisi cum quamuis vbi donec An si cum dubitant quasi quin acsiq; priusq; Hæc coniunctiuos poscunt licet adde quousq;.</p>

De verbis.

In infinitiuis modis qui et infinitus et impersonalis dicitur est qui nūmeris et personis carēs: semper iungit alicui modo finito et regit ante se (sed nō semp) actiū. Non idem sīgnat amatum ire et amaturū esse. Alterū est presentis tēpis. Vt video te accusatum ire me. i. nūc. aliter futuri. Vt video te accusaturū esse me. et tñ accusatum iri me abs te video accipit pro eo qđ est video te: vel accusatū ire me. vel accusaturū esse me. vel me abs te accusandum esse.

Tempus est quod quādo aliquid dictum vel factū esse sīgnat. Tempus verbi est quintuplex. pñs/preteritū imperfectū/preteritū perfectū/plusq̃ perfectum et futurū. Tēpus pñs qđ etiā instās dīcitur qđ pñti tpe aliquid fieri sīgnat. Vt doceo. Preteritū imperfectū est qđ cū peracto tpe aliquid fieri sīgnat citra preteritū perfectū et plusq̃ perfectū tēpis notā. Vt docebam. Preteritū perfectū est qđ cū aliquid perfectum esse vel deesse sīgnat. Vt docui. Preteritū plusq̃ perfectū est qđ aliquid amplius preteritū pteritū sīgnat. Vt docueram. Tempus perfectū pro imperfecto nonnō q̃ ppulchre vsurpat. et aliqñ plusq̃ perfectum. Futurum tēpus est quod aliquid futurū sīgnat. Vt docebo.

Conjugatio est cōsequēs pñorū declinatio. Prima cōjugatio est que in infinito modo actiui a longā ante re vel ris in scđa persona pñtis indicatiui passiue vocis habet. Vt amo amare. amor amaris. Exceptis do cū cōpositis q̃ habet a correptam. Vt circū dare/venū dare/pessū dare/satis dare. Scđa est que in infinitiuis modo actiui e longā ante re vel ris in scđa persona pñtis indicatiui passiue vocis habet. Vt doceo docere. Vereor vereri. Tertia est que in infinito modo actiui e breuē ante re vel ris in scđa psona pñtis indicatiui passiue vocis habet. Vt lego legere. amplector amplecteri. Quarta est que i longā ante re in infinito modo actiui/vel ante ris in scđa persona pñtis indicatiui passiue vocis habet. Vt audio audire: largior largiri. Verba q̃ regulas harū cōiugationū non sequunt̃ anomala sunt: Vt sum volo/sio/et hmoi.

Figure verborū sūt tres. Simplex. Vt taceo/cōpono. Vt cōticeo. decōpono. Vt cōticesco. Species seu forma verbi est qualitas qua pfectū ab imperfecto secernimus. Species seu forma verbi est duplex. perfecta et imperfecta. Perfecta forma pñbi est que sine alterius pñbi intellectu sīgnationē suā pfecte ostēdit. Vt amo lego. Imperfecta forma pñbi est q̃ sine alterius pñbi intellectu pfectā sīgnationē habere non potest. Huius spēs sunt sex. Frequētiuū/cōtinuatiuū/desideratiuū/diminutiū/imitatiuū: et cum pñitiū sīgnō motuum.

Frequētiuū est qđ in to (Vt lectito/aut in so cū s/ Vt pso. aut in ro cū r. Vt nexo) desinit. et idē sīgnat qđ pñitiū cū quadā frequētiōe. Vt lectito. i. frequēter lego. verso. i. frequēter pto. nexo. i. frequēter necto. Forma frequētiuū est triplex. Prima verba pñe cōiugatiōis ab vltimo supino a in i breuē et u in o pñsa formāt frequētiua. Vt impero as impatu. imperito as. Scđa pñba q̃ preteritū in gi termināt a scđa pñtis psona remota s/et addita to formant frequētiua. Vt ab ago/is/egi. agito as.

Aliqñ tñ ab vltimo supino u in o versa: sed non sūt in frequēti vsu. Vt ab ago is. acto as. a q̃ agito/as. et sic a frequētiuis aliqñ nascunt̃ alia frequētiua: Vt a lecto as. lectito/as. &c. Tertia. cetera pñba ab vltimo supino u in o pñsa formāt frequētiua. Vt a curro/ris. curso as. Sequor tñ sector facit. tueor tutor quero q̃rito/ queso q̃sito i correpta. A nosco etiā venit nota et noscitor. et sunt quedā recte voce formata tñ in aliā q̃ suoz pñitiuoz sīgnationē trāsire vident: Vt a traho tracto. a cogo cogito. a dico dicto. Itē scitor et sciscitor. sūt frequētiua. Voce: sed nō sīgnatiōe. Dia frequētiua pñe cōiugatiōis sūt suoz pñsa

Tempus.
Presentis.
Preteritum.
perfectum.
Plusq̃ perfectum.

Futurum.
Coniugatio.

Figura.

Species.

Perfecta.

D verbis.

Continuatiuū.

mitiuorum genus seruant: preter scito: et sciscito: que deponentia sunt. licet scio sit actiuum. ¶ Continuatiuū est qđ in sco desinit. Vt sordesco cōualesco et sūt nō inchoationē sed incrementū cōtinuū. Vt egresco. i. egriō: fio. Vsurpanē tñ multa ex his in sco termināb? p pmitiuis. Vt adheresco dilitesco cōcupis sco domisco expanesco et his similia et formātur a scba psona indicatiui pmitiui addita eo. Vt a caleo/es. caleasco/cis: preter hio cum ompositis qđ facit hisco de hisco: et fatisco: et plerūq; a verbis neutris descēdūt. aliqui tñ a deponēti mutāta ris in sco. Vt a misereor/eris. miseresco et sūt neutra oīa et tertie coniugatiōis: preterini vocē habēt pmitiuoy: differit tñ sūto preterita cōtinuatiuoy et pmitiuoy Vt herba exaruit sensus et si exaruit a pmitiuo descendit qđ iam non exaret sed modo aut olim exarebat sin a cōtinuatiuo descēdit sensus est qđ iam facta est arida. ¶ Desyderatiuum est qđ in rio (Vt esurio) desinit et nō meditationē sed desyderium sūt. Vt lecturio. i. cupio legere nō meditor legere. esurio. i. cupio esse non meditor esse. et formātur ab vltimo supino correpta u et addita rio. Vt a lectu lecturio. ab esu esurio. et sūt q̄rte cōiuga.

Desyderati.

Diminutiui.

¶ Diminutiuum est qđ in lo vel in eo desinit et diminutionē sui pmitiui sūt. Vt sorbeo sorbilo. i. parū sorbeo. a fodio fodico. i. parū fodio. hec qđ pme cōiugatiōis sūt et genus pmitiuoy seruāt. sed certā formā nō habēt nec in oībus p̄bis in vsu sunt. ¶ Imitatiuum est qđ in so vel in or terminat. Vt parrisso sorouisso philosophoi. sed illa in so sūt imitari pmitiuum morib? ista aut in or aliud: Vt philosophoi studeo philosophiā sūt. poetoi poetice vaco. horum autē forma incerta est pme tantū cōiugatiōis sunt. ¶ Verbum motiuum in so desinit et non sūt desyderium sed actū corporis cū sūto pmitiui. Vt viso nō desydero videre: sed eo vel venio ad vidēdum. capesso non desydero capere: s; eo ad capiendum. et sunt oīa neutra cōiugationis tertie. hec qđ certā formam non hnt nec ab oībus verbis in vsu sunt. ¶ Numeri p̄boy sunt duo: singularis et pluralis. Singularis est qui supposito singulari iungitur. Pluralis est qui supposito plurali iungitur. ¶ Personae p̄boy sūt tres. Prima q̄ supposito pme persone iungit. Scba que supposito scbe persone iungitur. Tertia que supposito tertie persone iungitur.

Numerus.

Persona.

Participium est pars oratiōis declinabilis pro verbo posita genus et casus habēs ad similitudinem nominis tempus et significationem ad similitudinem verbi. Participium bñ: qđ duo rum eximiarum partium orationis. i. nois et verbi vim participat.

Genus.

¶ Participio accidūt septem. Genus/ nūerus/ casus/ tps/ significatio/ species/ et figura. ¶ Genera participioy sūt quattuor. Masculinum. femininū. neutrum/ et cōe trium. Masculinum est qđ cū substantiuo masculini gñis cōcordatur. Femininum est qđ cum substantiuo feminini gñis cōcordatur.

Numerus.

Neutrum est qđ cum substantiuo neutrius gñis cōcordatur. Omne est quod cum substantiuis oīm generum cōcordari potest. ¶ Numeri participioy sunt duo. Singularis qui iungitur substantiuo singulari. Pluralis qđ substantiuo plurali iungit. hec et superior regula habent locū si participia non ponantur substantiue. ¶ Casus participioy sunt sex Vt in noie. ¶ Tempora participioy sunt tria presens/ preteritum/ et futurum. Tempus presens est qđ in ans vel in ens desinit. Vt amans decens. Preteritum est quod in tus sus xus vel uis desinit. Vt amatus visus nexus mortuus.

Casus.

Tempus.

Futurum est duplex. prius et posterius. Futurum prius est qđ in rus desinit

De participijs.

nit. vt amaturus. Futurum posterius est quod in dus desinit. vt amandus.

¶ Participium presentis temporis formatur a prima persona singularis numeri preteriti temporis imperfecti modi indicatiui bam bar vel rem conuersa in n et s. vt amabam amans. poteram potens. loquebar loquens. desinuntur presens et absens. et iens ab ibam. et quiens a quibam cum cōpositis q̄ for- mant gerūdia in eundi/ do/ dum. et gñm participij presentis temporis in eun- tis. preter ambio qđ facit ambiendi ⁊ ambiens ⁊ et superbio qđ facit superbi- endi ⁊ supbtentis. **¶** Participium preteriti temporis format a posteriori su- pino addita s ⁊ vt amatu amatus. preter mortuus a morior. **¶** Participium prioris futuri formatur a posteriori supino addita rus. vt amaturus. demun- nasciturus de nasco. ignosciturus ab ignosco. et futurus de sum et fio. quod de formatione est prioris futuri et significatione posterioris futuri.

Excipiuntur etiam quedam verba prime coniugationis que faciunt supina in itum vel ctum cum c/ que mutant in aturus. vt domaturus fricaturus. et verbale in atio. vt domatio fricatio. Participium posterioris futuri forma- tur a genitiuo singulari presentis participij temporis/ tis in dus mutata. vt amantis amandus. **¶** Ab actiuo et neutro supina habentibus duo nascun- tur participia. alterum presentis temporis. vt legens currens. Alterum prio- ris futuri. vt lecturus cursurus. Ab alijs tamen que carent supinis vnicum nascitur participium presentis temporis. vt a timeo timens. a studeo studēs. **¶** A neutris autem circumlocutione in preterito perfecto in modum passiuo- rum habentibus tria descendunt participia. presens/ preteritum et prius fu- turum. vt a gaudeo gaudens gausus gausurus. a ceno cenans cenatus ce- naturus. **¶** A neutris vero transitivis quattuor descendunt participia. vt ab aro arans aratus araturus arandus.

¶ A passivis quorum actiua habent supina duo nascuntur participia. alte- rum preteriti. alterum posterioris futuri. vt ab amor amatus amandus. Ab his tamen passivis quorum actiua supinis carent tantum vnicum nascit- ur participium posterioris futuri. vt a timeo/ timendus.

¶ A communi quattuor nascuntur participia. vt a largior largiens largitus largiturus largiendus. **¶** A deponenti tria descendunt participia. vt a lo- quor loquens locutus locuturus. **¶** Omnia verba que carent supinis carent participijs que ab eis formantur.

¶ Significatio participij est qualitas qua cognoscitur an actiue an passue an communiter significet vox participij.

¶ Significationes participiorum sunt due. actiua et passiua. participia igit- que a verbis vim actiua habentibus deriuantur actionem signi- que pō passi- uam signi- passionem. Dicendum tamen nonnulla ex his preteriti perfecti et plusq̄ perfecti tps aliqui solā actionē signi- et fere oīa a deponentibus aliqui tā actionem q̄ passionem. vt oīa q̄ a cētib⁹ deriuantur et a neutris quibuscūq̄. vt prius et cenatus. et a deponentib⁹ aliq̄ vt auxiliat⁹ meditat⁹ locut⁹ medicas- rus comitatus et plura. illa pō futuri in dus oīa passionem signi-.

Verbum commune quamuis agat et patiatur
Sola per ans ens rus tamen actio significatur

Dus patitur tantum sed preteritum dat vtrumq̄.

¶ Participia in subiectis p̄sibus sub voce passius actiua habēt significationem.

Formatio pri-
cipij p̄ntia.

Preteriti.

Prioris futuri

Posterioris
futuri.

Significatio.

Participia
preteriti tps
actionē aliq̄
significant.

De participijs.

Actiuum sensum passiuam voce tenebunt
 Hæc circumspectus consyderata disertus
 Cautus et argutus ignotus sic quoq; tutus
 Contentus falsus tacitus profusus et inde
 Scitus discretus iuratus complacitusq;
 Excretos exoletos defectus adultus.

Quedā parti-
 cipia pñtis tē-
 poris passio-
 nem signēt.

Hoc participium evidens et ea que a nostris passiuam significationē habentibus nascuntur sub voce actiuā passiuā habēt significationem. Vt vapulās exulās/frīgēs/calēs. & hñōt. Quedā sunt que cum seculam participiorum habeant (q; carent tempore) sūt noīa dicendo non aut participia.

Noīa partici-
 pīa similia.

Participio similes sunt he' voces galeatus
 Scutatus iungas tunicatus pi(q;)leatus
 Baccatus caligatus iunge manu(q;)cleatus
 Estq; paludatus penulatus siue togatus
 Prætextatus cum trabeatus iunge comatus
 Addas cristatus braccatus cum soleatus
 Hastatus stellatus sic lunatus itemq;
 Littera dans atus et quedam terminat itus
 Turritus cum cerritus pellitus et utus
 Hastutus simul hirsutus cornutus habebunt.

Participiū
 differt a gerū-
 dio.

Participia a gerundijs differunt: gerundia signēt rei administrationem sine tempore: participia cum tempore.

Participiū
 transit in vīm
 nominis.

Participium transit in vīm nominis quinq; modis. Primo mutatione constructionis quādo constructur cum alio casu q; eius verbum. Vt amans virtutem. participium est amās: virtutis nomen. alieni appetēs. sui profusus. Secūdo tps amissione: qñ nullum tempus signēt. Vt amans qui amore captus est miserī sunt oēs amātes. Tertio cōparatiōe. amans amātor amātissimus. Quarto cōpositione. innocens indoct⁹ qñ participiū cōponit cum prepositio-
 ne qua cū vbum non cōponitur. Quinto mutatione significati. Vt amāduš qñ signēt non eū q; amabit sed eū qui est dignus amari Vt merito laudēduš Cicero. que mutatio etiā in participio actiuī futuri aliqñ fit. Sene. de natu. questionē. nullā quidā mentionem fecit cometarum non pretermisurus si qd explorati apud illos cōperisset pretermisurus dixit pro eo qd est talis qui preter mitteret nec tempus significat sed qualitatem hoīs et animi voluntatem.

Sciendum autem quod quō participia preteriti temporis coniuncta cum verbis presentis temporis preteritum tempus significant. Vt lectus es lectus est. Sic participia presentis temporis si cōiungātur verbis preteriti aut futuri tps preteritū et futurū tempus signēt. Vt amans feci. aduertēs audiam.

Adverbium est pars orationis indeclinabilis. que adiecta participijs gerundijs vel supinis significationem eorū explānat. Adverbium dī: quia stat ad verbum hoc est iuxta verbum.

Species.

Adverbio accidunt quattuor. species significatio cōparatio et figura
 Species adverbiorū sūt due. Primitiua Vt nuper. deriuatiua Vt nuperrime

De aduerbijs.

Deriuatiuorum species sunt decem. denominatiua. pronominatiua. comparatiua. superlatiua. diminutiua. verbalia simul et noī alia. participalia. aduerbialia. et prepositionalia. **D**enominatiua aduerbia sunt que a noībus nascunt. hec autē a pprijs noībus nascunt: vt a **Tullio** **Tulliane**. aut ab appellatiōib: vt a **duro** **duriter**. aut a vocalibus: vt ab ostio **ostiatim**.

Aduerbia de
nominatiua.

Nomen autem vnius appellatio multorum: vocabulum vero rerum est. **P**ronomatiua aduerbia sunt que a pnoīe nascunt. vt ab **iste** & **hic** **istic**. ab **ille** et **hic** **illic**. **C**ōparatiua et suplatiua aduerbia sunt quoties appellatiōes a quibus veniunt cōparant: vt **docte** **doctius** **doctissime**. Et qñ non possunt oīs aduerbia recte cōparari supplemus comparatiuum & superlatiuum cum his aduerbijs magis & maxime iuncto positiuo. vt magis **rite** maxime **rite**. in dīminuendo aut cum his aduerbijs minus et minimum. vt minus **rite** & minimum **rite**. **D**iminutiua aduerbia sunt q̄ a pmitiuo deriuant. vt a **tarde** **tardusle**. a **tardus** **tardiuscule**. **V**erbalia aduerbia sunt q̄ a verbis nascunt. vt a **curro** **cursim**. **rapio** **raptim**. **V**erbalia simul & noī alia sunt q̄ a noīe simul et a p̄bo nascunt. vt a **pede** et **tento** **pedetentim**. **P**articipalia aduerbia sunt que a participijs siue participialibus veniūt. vt a **decēs** **decēter**. **A**duerbialia aduerbia sunt q̄ ab aduerbijs nascunt. vt a **clam** **clanculum**. **sepe** **sepius**. **P**repositionalia aduerbia sunt que a prepositionibus veniunt. vt ab **extra** **exterius**. ab **ob** & **iter** **obiter** significans statim & specialiter.

Que efferunt.

Nomina scōe declinationis formāt aduerbia a dīō casu o in e mutato. vt a **doctus** **docto** **docte**. Sed cōtra hanc regulam multa sepius vsurpauit anthoritas. que dā enī in dīō casu formant aduerbio in o. vt **falso** **sedulo**: qdam in er et in e. vt a **duro** **duriter** vel **dure**. **N**oīa adiectiua tertiē declinationis formāt aduerbia a dīō casu addita ter. vt a **mollis** **mollimolliter**. **audax** **audaci** **audaciter** vel **audacter**. **M**inc tamen excipiunt **facilis** qd̄ format **facile** pro **faciliter**: **difficilis** **difficulter** p̄ **difficiliter**. participia et participijs similia mūtatiua dīnī singularem in t/versa t in er formāt aduerbia. vt **sapienti** **sapiēter**. **prudēti** **prudēter**. oīs oīno p̄ omniter: in super ter a tribus: quater a quattuor: aliter ab alijs. a **sublimis** **sublime** **sublimiter**. **obiter** a sit tantisper parumper paulisper et id genus alia composita sunt.

Formatio ad
uerbior.
A scōa de
clinatione.
A tertiā de
clinatione.

Hec aduerbia que sequuntur tam in er q̄ in e efferuntur.

Humane **dure** **ferme** **large** atq; **benigne**
Prosperiter **pure** vel **abunde** siue **seuere**
Atq; probe **ignauē** vel **auare** siue **proterue**
Festiuēq; noue sic **asperiter** vel **amice**.

Propriā nomina scōe declinationis formāt aduerbia a casu ablatiuo o mutata in a et addita ner vt a **tullio** **tulliane**. **Q**uedam appellatiua p̄ime declinationis formāt aduerbia a casu ablatiuo assumpta tim: vt a regula **regulas tim**. **caterua** **cateruatim**. **A**ppellatiua scōe declinationis ab ablatio hmoi aduerbia formant o mutata in a et addita tim: vt ab ostio **ostiatim**. a viro tamen **viritim**. a furto **furtim**. a stricto **strictim**. a singulis **singularim** vel **sigillarim** e p̄imus **p̄ima** **p̄imum** **p̄imatim**. ab anno **annuatim**. **A**ppellatiua tertiē declinationis formāt hmoi aduerbia ab ablatio e mutata in a et tim assumpta. vt a grege **gregatim**. ab agmine **agminatim**. a capite **capitatim**. &c.

In anc.

In tim.

De aduerbijs.

In itus.

Epellatiua quarte declinationis formāt hmoi aduerbia ab ablatiua u muta
ra in im. vt a statu statim. singulu singulim. a raptu raptim. Quedam noia
prime declinationis formant aduerbia ab ablatō casu a mutata in i et tus addi
ta. vt medulla medullitus. Quedā scōe declinationis in ablatō mutāt o in i et
tus addita. vt a celo celitus. a fundo funditus. Quedā tertie declinationis in
ablatō mutāt e in i et tus assumpta. vt a radice radicitus. a stirpe stirpitus.

Significatio.

¶ Significatio aduerbiū est qualitas que per signum vñū aduerbiū ab alio
descendit. Significationes aduerbiōz sunt multe. aut enim loci aut temporis
aut nūeri. &c. vt infra patebit. ¶ Aduerbia loci sunt hic illic istic hac quo qua
vbi intus & foris intro & foras obuiam. Aduerbia localia aut in loco signū aut
de loco aut per locū aut ad locum aut versus locum aut vsq; ad locum.

In loco.

Aduerbia significātia in loco sunt ista hic illic istic intus foris ibi ibidem ali
bi allicubi vsq; nusq; sicubi necubi vbiq; vbiq; superius inferius. et habēt
suum quesituum vbi. Ad hanc significationē referri possunt ppria noia vbiū vel
pagorū signitia in loco aduerbialiter in gto siue dō posita. vt huiusmodi et
Carthagini. Aduerbia signitia de loco sunt ista. hinc illinc istinc inde altitudo
sicunde necunde alicunde superne inferne vndiq; vtrinq;. Nec habēt quesit
uum vnde. Ad hanc significationē referri possunt noia ppria vbiū vel pa
gorū signitia de loco aduerbialiter in ablatō posita. vt venio Roma.

De loco.

Per locum.

Aduerbia signitia p locū sunt ista: hac illac istac alia aliqua illa ea siqua neq;
quacūq; quauis vtrāq; vtrāq;. Nec habēt pprium quesituum qua. Ad hanc
significationē referri possunt noia ppria vbiū vel pagorū signitia per locum ad
uerbialiter in ablatō posita. vt trāseo Roma. Veni Roma/et nōnunq; in actō cū
per ponuntur. vt veni per Romā. Aduerbia signitia ad locum sunt ista: huc
illuc istuc intro foras vsq; nusq; eodē siquo nequo alio aliquo vtroq; quouis
quocūq;. Nec habēt suum quesituum quo. Ad hanc significationē referri possūt
ppria vbiū vel pagorū signitia ad locum aduerbialiter in actō posita. vt va
do Baraniam. Aduerbia significantia versus locum sunt ista: horsum istorū
sum illorū dextorū sinistorū deorsum retrorsum seorsum aliorū ne
quorū deorsum versus sursum vel sursum versus vtroq; versus quo vers
sus. et habent suum quesituum quorsum. Nomina tam propria q̄ appella
tiua significantia versus locum pro noibus in actō ponuntur postposita vers
sus. vt vado Romam versus. locum versus. Marcum versus.

Ad locum.

Versus locū.

Vsq; ad locū.

Aduerbia signitia vsq; ad locum vel vsq; ad tempus sunt ista: hactenus huc
usq; istuc usq; illuc usq; vsq; nunc quonāusq; et hmoi. hec habēt suū quesituum
quousq;. noia ppria vbiū vel pagorū signitia vsq; ad locum p noibus i actō
ponūtur cū vsq;. vt vado vsq; Romam. Sunt quedā aduerbia localia q̄ non
ad vnā solā sed ad varias significationes referri pnt vt peregre pone supra infra
super extra ultra citra. vt peregre trāseo. peregre venio.

¶ Que sunt aduerbia tēpōris: hodie nūc nup hert cras aliqñ olim tūc quum dū
iam semp mane modo vespere tātisper aliquātisper interdum. Que nume
rādi: semel bis ter quater nonies decies vices millies. Que ordinis: inde
deinde deinceps deniq; demū postea preterea pūmū pmo scōo vicissim qd
separādi est. Que negādi: haud neq; non minime neutiq; nequaq;. Que afir
mādi: enā qdñi pfecto quippe certe scilz. Que optādi: vtinā osi vt o et si pio
vtinā. Que cōcedendi: licet esto. Que adulādi: fodes amabo.
Que iurandi: pol castor mecastor mehercle mediūstidius.

De aduerbijs.

Que demonstrandi: en ecce eccum eccam **Que** interrogandi: cur quare quā obrem quid qui vtrum num non nunquid **Que** dubitandi: forsan forsitan fortasse fortasse. **Que** prohibendi: ne. **Que** euentus forte fortuito.

Que similitudinis: quasi seu tanq̃ vt velut veluti sic sicut sicuti prout proinde acsi. **Que** vocandi: heus ehodum. **Que** respondendi: heu.

Que congregandi: simul vna pariter communiter.

Que elegendi: potius immo. **Que** horandi: era age agite. **Que** separandi: seorsim vicatim vtrinq; sigillatim semore paulatim sensim. **Que** qualitatis: bene pulchre oīno care vilitate misere morose pperam expedire. **Que** quātitatis. multum plus minus parū satis numinum nimis valde. **Que** cōparādi. tam et q̃ magis maxime.

¶ Gradus cōparationis sunt tres. positivus. comparativus. et superlativus. **Que** sunt aduerbia positiui gradus. docte pulchre fortiter. **Que** cōparatiui. doctius pulchrius fortius. **Que** superlatiui. doctissime pulcherrime fortissime. Multa ex predictis aduerbijs q; varia significāt sub varijs speciebus aduerbijs locari possunt vt hic pōt et tps esse aduerbium et loci. et sic de multis alijs. ¶ Figure adverbiorū sunt tres. simplex vt diu huc. cōposita vt interdū adhuc. decōposita que a cōpositis deriuantur vt a benignus benigniter. a mīa misericorditer. &c.

Intro foras verbis que signant ad loca motum

Coniungi possunt: alijs iungas foris intus.

¶ **Intus** et **foras** intro et foras hoc intersunt: intro et foras iunguntur verbis aut participijs signantibus motum ad locū: intus vero et foras iunguntur p̃bis aut participijs signantibus permanentiam aut motum in loco.

Aduerbia loci possunt poni pro aduerbijs temporis sed non educto.

Dictio vocali finita vel s sibi subdit

Sepe ne pro nunquid e vel s sed demere debes.

¶ **Ne** dictioni in vocali finienti aut s littera terminanti solet adiungi et tunc nunquid significat. et e vel s apocopatur vt mihin. i. mihi ne. dirin. i. diri ne. viden. i. vides ne. censin. i. censes ne. idq; apd Teren. in vsu frequenti est.

¶ **Non** et **num** idem significāt sed hoc intersunt quando vero sit interrogatio per non id verum existimo quod queritur. Virgi. Non ego te vidi damonius pessime capium: excipere. quando vero sit interrogatio per num supponimus id falsum esse quod queritur.

Affirmat non pro nunquid quærendo: negat num

Non ego te vidi: num mea dicta negem?

¶ **Indies** et **quotidie** hoc intersunt. indies semper verbis incrementum significatibus et cōparatiuis iungitur. quotidie vero istis et alijs.

Quotidie iungi queuis sibi verba repossunt

Inq; dies medius gradus: incrementaq; signans.

¶ **Prius** et **posterior** significat et prius eum eam id eos eas vel ea.

¶ **Obuiam** est aduerbium et semper iungitur verbis motum ad locum significantibus. vt venio tibi obuiam. i. obuius tibi. que sententia multis alijs modis dici potest. vt obuius tibi. obuius sum tibi. obuium me tibi fero. obuium fortuna me obuius: occurro tibi.

Figure.

Intus. intro.
foras. foras.

Ne cū dictione
i vocali finita

Non & Num.

Indies.
Quotidie.

Prius.
Posterior.

De aduerbijs.

Scilicet. Videlicet.

Scilicet et videlicet videntur significare id quod certe sed fere per quamdam amaritudinem vel derisum. Interdum etiam sine ea. interdum post res latitum quomodo quidem poni solet nonnunquam et ante vel sine relatio vir-
sam en apud doctos reperies vulgo vltimissimum modum.

Neceste.

Neccessario.

Necotinus continuo et statim significant subito vel cito: significant etiam non ideo quoniam iungunt negationi. Vt non continuo si furti aliquis accusetur dampna-
re cum iudex debet. i. non ideo. Neceste et neccessario hoc intersunt: neccas-
rio quodlibet sibi habum adiungere potest. neceste vero sibi habum substantiuum.
Vt neccessario oēs morimur: neceste est oēs mori.

Paulominus.

Paulominus vna dictio. i. fere. Vñ psalmista. Paulominus consummauerit
me in terra. Paulo minus due dictiones. angl. (a lyrell esse). Idem. Minus
sti en paulominus ab angelis. quatinus. i. scriptum p vt ponitur. cum e qñ

Dum.

vel inquam significat. Dum tria sūt tantummodo donec/et quādiu. et qñq;
quasi syllabica adiectio est. Vt ad es dum e hodiū agendum. Sed dum pro qñdiu

Minus.

indicatio pro donec cōiunctio seruit. Minus aduerbium cōparatiuū gra-
dus cū positi noīe iunctum facit sūgum cōtrarium. Teren. Hoc nemo fuit ine-
prius. i. prudentior. minus etiā p non ponit qñ iungit cum sin. Vt sin minus. i.

Quoad.

Usquequo.

si non. et cum quo: Vt quo minus. i. Vt non. Quoad signat quousq; quādiu/
quando et quantum. Usquequo penultima correpta sūt vñdiq; quādiu/
donec simul et aliquādo. Simul sūt pariter et postq;.

Nō solum.

**Non mo-
do.**

**Non tan-
tum.**

Istec non solum non tantum non modo poscunt

Sed vel verum etiam iungi vel sed quoq; post se

Quod minus est poniq; prius: maiusq; subire

Vt res non tantum. sed pro te animam quoq; fundam

Maius vult pre se nedum minus et sibi subdi

Vt vitam pro te nedum res frudere possum

Cumq; negans iunctum his structura reciproca fiet.

Nedum.

Nedum pro non solum ponitur: sed nedum nunq; vsurpatur nisi cum de
duobus loquimur quorū alterum maius alterū minus est et minori semper in
posteriori pte preponit non solum in priori parte ponit: Vt non solum vulnera-
uerit patrem sed etiā interfecit: dicendum per nedum patrem interfecit ne-
dum vulnerauit. Et qñ negatiuum cum his iungit reciproca fiet cōstructio s
tūc maius precedet non solum. vñ. et minus sequet. Vt non solū non te amo. s;
ne diligo quidē. hic sententiā non sibi cōparat nedum virtutem non colit.

Quāprimum.

Quāprimum sūt celeriter et postulat vñum verbum: cumprimum vbiprimum
et vtrprimum. angl. (as soone as) duo verba postulant.

Modo.

Modo sumit pro aliquando pro solummodo et pro iamunc.

Coniunctio est pars oratiōis indeclinabilis dictio-
nes vel sententias annectens.

Conjunctio dicitur a coniungendo quia vel dictiones vel senten-
tias simul coniungit. **C**oniunctioni accidunt tria. **P**otestas/ si-
gura et ordo. † †

Potestas.

Potestas cōiunctionis est qualitas que eius significatiōem officium in ora-
tione ostendit. **P**otestas cōiunctionis in decem et octo partes diuisa est.
vt infra patebit.

De coniunctionibus.

Copulativa est que sensus et verba coniungit: Vt disertus et sapiens fuit Cicero. Copulativæ conjunctiones sunt iste et quia et ac cast quoq.

Disjunctiva est que quāvis dictiones cōiungat sensum tñ dissungit. atq; affirmans, alterum veronegans. Vt tu es doctus vel indoctus. Disjunctive cōiunctiones sunt iste, aut ve vel ne nec an neq; seu sine. Hec aut in tres partes dividuntur, in subdisjunctivam, dubitativam, et interrogativam.

Subdisiunctiva est que licet vocem habeat disiunctivam vtriusq; tamen esse
figt. Vel simul: Vt alexander siue paris. Vel discrete: Vt tota die legit Vel scribit.

Dubitativa est que cum nota disunctionis dubitationem significat: Vt aut prodest aut non. Interrogativa est que cum nota disunctionis dubitationem cum interrogatione significat. Turg. Eloquentiam an sciam.

Interrogative conjunctiones sunt iste, an ne necne anne nonne.

¶ Expletiva que et cōplectiva dicitur est que oratus causa vel metri nulla significationis necessitate ponitur. Vt enim uero dane.

Expletivae vel cōpletivae cōiunctiones sūt istae. q̄dem ēdem r̄o aut quocq; scilicet nimirū p̄fecto. Haec aut̄ in duas ptes dividit̄ in approbatiivā & distributiivā.

Approbatio est que rem approbat vel affirmat. vt eodem merui. Distributio est que diuersis diuersa distribuit. vt ego lego tui vero dormis.

Electiva est que ex diuersis propositis aliquid elegerit ostendit. Vt diues vo
lo esse magis q̃ pauper. Electiue cōiunctiones sunt iste. q̃ ac et atq; quando

sumuntur pro \tilde{q} . ¶ Adversativa est que aduersum cōueniēti figt. Vt quāuis
neges peccatum cōstat. Adversatiue cōiunctiones sunt iste, sed tamen $\tilde{q}\tilde{q}$

Quis enim ramerit enāsi at verū quādo p sed ponitur. ¶ Abnegatiua vel ex-
ceptiua est que rem aliqua causa impeditam fieri non posse ostendit. Vt nisi

adeſſes nihil comederem. Abnegatiue Vel exceptiue cōiunctiones ſunt iſte.
ni niſi qm̄ alioquin prererō. ¶ Diminutiue eſt que diminutionem ſignat. Vt ſi

non potes legere saltem scribe. Diminutiue cōiunctiones sunt iste. saltem ne
nec at aut et vel pro saltem. ¶ Causalis est que causam vel ordinem rei pres

cedentis ad sequentem signi. Causales conjunctiones sunt istae. quia quapropter quoniam
quippe enim etenim nam namque quoadquidem siquidem quatenus ut quod ne neu neutrum

si quum & quando sumpta p quia. Nec aut in quattuor partes diuiditur. In cōtinuatiuā, subcōtinuatiuā, adiectiuā, et effectiuā. Continuatiua que et cō-

dictionalis dicitur est que continuationem cum dubitatione (iuncta indicatio) ostendit, ut si fertur dormit. Subcontinuationa est que causam continuationis non cum

dubitatione rex essentia ostēdit. Vt qz ambulat inuētur. Adionctina est que
sic esse vel non esse dubitāo subiectiuis adiungit. Vt si veneris multa cōmor

da feres. Effectiua est que ex causa precedentiē sūt effectū: vt domus fortis est: nā ex ligno et lapide fidele cōstat. Nec tñ pōt reduci ad subcōiunctiuā.

Collatiua rationalis vel illatiua est que ex premissis sermone rationem ostendit. Vt tu es homo: ergo mortalis. **Collatiue** rationales vel illatiue coniunctio-

nes sunt iste. ergo ideo igit itaq; p in proinde quocirca p pterea idcirco.
Eadem cōiunctio p varia sua signiōe modo illi⁹ modo alteri⁹ est petentis.

¶ Figure cōtunctionū sunt due. Simplex. Vt ar sed enim. Composita. Vt atq;
sed enim eniūero. ¶ Ordo cōtunctionū est qualitas demōstrās que preponi

que ve subiungi cōiunctio debeat. Ordo cōiunctiōis est triplex. **P**repositiuis
subiunctiuis et cōmūis. **P**repositiuis ordo est in quo cōiunctiones prece-

dunt ea que coniungunt. Cōiunctiones ordinis prepositivi sunt iste, ac ac at
sed atq; aut vel ne neq; ceter. Enimvero verū si quon quatinus fin seu sine nō

Оѣо пар. V Vhitin.

C. j.

figure.

Q:do.

De coniunctionibus.

Nulli et nam. Subiunctiuus ordo est in quo postponuntur coniunctiones istis que coniungunt. Coniunctiones ordinis subiunctiuus sunt iste. q. ve ne aut quis dem quoq. verū et enim. Communis ordo est in quo nūc preponit nūc postea ponitur coniunctio. Coniunctiones ordinis cōis sunt relique omnes.

¶ Et ponitur quinq. modis. Primo modo copulatiue. vt homo et alia. Secundo ornatus causa ponit. vt et prudēs et fortis fuit Cesar. Tercio disiunctiue. vt legere et non intelligere est negligere. Quarto successiue. vt bibit et comedit. Item Iesus sedebat super pulum et super asinā. i. aliqui super pulum: et alii quādo sup asinā. Quinto expositiue p id est. Outō. Hāc de? et item meliori natura diremit i. meliori natura. Item multifariā multisq. modis q. pro. i. ponitur. et est figura Eperegeſis qñ dictio vel oratio sequēs exponit precedentem. vñ Ebrardus. Est Eperegeſis exponēs dicta priora. ¶ Coniunctio copulatiua tribus modis discopulat. Primo mō qñ dictiones copulā claudentes eandē cōstruēdi rōem non habēt. vt hic liber est me⁹ et frat⁹ mei. Cicerō erat eloquēs et magni ingenij. Secūdo qñ sequit dictionē varios casus erigens. vt tu es dignus laudis et premio. Tercio qñ mediat inter duo noia locor diuerſi nūeri aut declinationis. vt Cicero floruit Rome et Athenis.

Coniunctio copulatiua tribus modis inter diuersos casus ponit.

Enclitice coniunctiones.

Ordinis et medijs: semperq. est postpositiu
Enclitice voces q. pro et / ne pro an / ve pro vel.
Scribi et proferri cum vocibus immediate.
Preiunctis debent / simul vltima syllaba vocis
Que preit ijs acui debent / ipseque grauari.

Et. q.

¶ Et et q. hoc intersunt penes ordinē. Nam et interponit: q. pro postponitur cum sit vox enclitica et facit syllabā precedentē acui et seipsā grauari.
¶ Coniunctiones enclitice sunt tres: q. pro et / ne pro an / ve pro vel: et proferruntur immediate cum dictionibus precedentibus tanq. syllabice adiectio nes: vt tuq. / tunc / tunc.

Ac atq.

Ac simul atq. notat q. post secus ac aliorum
Post aliter: mediosq. gradus generis quoque neutri.
¶ Ac et atq. quando ponuntur post aliter aliorum vel secus: accipiuntur p q. vt aliter est ac dictis. Virg. Haud secus ac iussi faciunt. et sepe post. comparatiuos gradus neutrius generis.

Dic vel pro quis etiam saltem quoque siue.

¶ Vel sumitur pro etiam / pro saltem / pro siue / et quis.

Nesignat valde / vel certe / non / simul vt non

Cum signat nunquid / vox est enclitica semper.

Ne.

¶ Ne ponit p certe. Teren. Ne iste haud mecum sentit. Pro non qñ illic impatiuo modo: vt ne pere firmatas pacis dissoluere leges. Pro vt nō: vel q. nō. vt oro ne facias. Aliq. interrogatiue ponit p an: tūc semp postponit enclitice: vt tunc ille es enneas: est impatiu⁹ hui⁹ pbi neo / es. Ponit etiā p valde. Teren. Facit ne intelligēdo: vt nihil intelligat: hoc est vade: curiose itellit.
¶ Ne dubitatiue siue interrogatiue ponit cū nec precedentē: vt sic faciā nec ne ignoro. Pro an non: sed an superuacue tūc addit: sic ignoro an faciā nec ne.

Neq. Neq.

Nec neq. quum gemine verbum plurale reposit.

¶ Nec et neq. cū duob⁹ supposit⁹ singlari⁹ geminare verbū exigit plurale.

De coniunctionibus.

Teret. in ad. Hec si neq; ego neq; tu fecimus nō sinit egestas facere nos.

¶ In interrogatiue frequenter ponitur; quandoq; tamen dubitatiue: vt du-
bito an viuat an mortuus sit.

Quan signat quantum gradui iunctum positiuo

Atq; superlato valde / ni quando sequantur

Hec possum valeo queo tunc quantum quia signat.

¶ Quā iunctū positiua quātū sūt. Quādo aut iūgnit suplatiuis idē est qđ
valde: nisi sequat aliqđ istorū verborū possum / valco / aut queo. qđ tunc qđ sūt
quantum. vt qđ breuissime potero sententiam rescribam.

Quia etiam signat / qui non / cur non / simul et non.

¶ Quin trifariam accipitur. Primo pro quinentiam siue atq; etiam idq; fere
cum indicatiuo. Secdo p vt non vel qui non seu quominus. et id cum substa-
tiuo. Tertio pro cur non. id autem interrogatiue et cum indicatiuo.

Si pro vtinam sumas pro non sic pro quia quanuis

Finito seruit si certum quando notabit

Incertum signans coniunctiuum sibi poscit.

Si prius exposcit: sin posteriusq; locari.

Si sumit p nō. p qđ. p quis. & p vtinā. Si qđ ponit dubitatiue plicatiuo fuit.
qđ pō nō indicatiuo. Si & sin hoc iter sūt. Si ponit ofont iūgnit sin aut posteriori.

¶ Si quidem. i. si certe: siquidem. i. quia.

Et si cum tamen si qđ quis licet vsu

Distant / illa modo primo tria iunge priora

Principio et libri sententie epistolij ve.

Postposita interdum a nihilo perdere reperta.

Postponi semper duo posteriora reposcunt

Et coniunctiuum raroq; modum sibi primum.

Quāq; et si tamen si. p me clausule semp iūgnit postulat: & vt plurimū indicatiuo
seruiunt: & quis pmas refugit clausulas: indicatiuoq; rarissime seruiunt.

Disiunctiua secat sensus: iungit quoq; voces.

Coniunctiōes dissiuatiue voces iungit. sentētiās pō dissiuāt. Porro sūt vero
aut. et interdū longe / valde / certe / postea / & ultra / et tunc aduerbia sūt.

Seu pro vel petit si / pro sicut scribito per c.

¶ Seu / scriptū vel sūt. ceu / scriptum sicut et aduerbiū similitudinis est.

Neu & neue sūt vt non. Virg. Neu ppim antiqua sub religioe tueri. Quid.

Neue operis samā possit delere vetust. Ceterū & verū noia cōiunctionaliter
posita sūt p sed. Vterū nomē p cōiunctiōe interrogatiua etiam ponit. Ita ad
uerbiū affirmadi est. et aduerbiū similitudinis. et cōiunctio rationalis.

Quiape relatiuo: qui pulchre iungitur et quum.

¶ Quippe eleganter iungitur huic relatiuo quūque / quod. et huic aduers
bio quum. vt quippe qui. quippe quum.

Ni nisi praterq; similes connectere casus

Assoleant: prater quartum semper sibi poscit.

Octo par. VVhitin.

C. ij.

¶ In.

qđ pro quantū
et valde.

¶ Quin.

Si multa sū
gnificat.

Esti.
Tamen si.
Quāq.
Quamuis.

Sen.
Leu.
Neu.
Neue.
Ceterum.
Et cum.
Hi. Hi.
Præterq.

De prepositionibus.

¶ *Nisi/pieterq/et pieter* hoc interfunt nisi/nisi/et pieterq/ copulant casus: pieter vero accusatiuum postulat. *et.*

Prepositio est pars orationis indeclinabilis que alijs partibus orationis in appositione vel in compositione ferme preponitur. Prepositio dicitur a preponendo: quia ceteris partibus orationis suum est preponi: pieter tenus que nunq in appositione nec in compositione preposita inuenitur: quod tamen fieri contra prepositionis naturam Belius attestatur. **¶** Prepositioni accidunt tria: scilicet. Casus/figura/et ordo.

Prepositio
nec regit tres
casus.

¶ Casus prepositionis sunt tres. genitiuus/accusatiuus/et ablatiuius. non enim q prepositiones casum regunt: sed (Sulpitio teste) casui deseruiunt. **¶** Prepositiones deseruientes genitiuo casui sunt iste. *Unde/postridie/et tenus.* Prepositiones deseruientes accusatiuo casui sunt iste. *ad/apud/ante/aduersum/aduersus/cis/citra/circum/circa/contra/erga/extra/infra/inter/intra/iuxta/ob/pone/per/prope/propter/scdm/post/trans/vltra/supra/pieter/circa/versus/secus/penes/pudie/et postridie.*

Prepositiones ablatiui deseruientes sunt iste. *a/ab/abs/cum/coram/dam/de/e/er/pro/pie/palam/sine/absq/tenus.* Prepositiones que nunc accusatiui. nunc ablatiui sunt iste. *in/sub/super/et subter.*

¶ In/sub/super/et subter. qn iunguntur verbis aut participijs significantibus motum ad locum. accusatiuis: quando vero alijs ablatijs iunguntur. Super cum contiguatione plerumq vult acm. aliter ablatiuium.

Propones se
parabiles et
insepabiles.

¶ Prepositionum. alie sunt semper separabiles. alie semper inseparabiles. alie vero cōes. Prepositiones semper separabiles sunt iste. *apud/penes/scdm/absq/sine cum quibusdam alijs.* Prepositiones semper inseparabiles sunt iste. *am/di/dis/re/se/co/con.* Relique nunc separabiles. nunc inseparabiles inueniuntur. **¶** Figura prepositionis est duplex. Simplex. vt *abs.* Composita. vt *absq.*

Ordo.

¶ Ordo prepositionis est qualitas demonstrans que prepositio. que ve supponi prepositio debeat. Ordo prepositionis est triplex. Prepositiuus/subiunctiuus/et cōis. Prepositiuus ordo est in quo prepositio suo casuali preponitur. Subiunctiuus ordo est in quo prepositio suo casuali postponitur. Communis ordo est in quo prepositio nunc preponitur. nunc postponit. Ordinis subiunctiui sunt iste. *versus/vsq/tenus.* Cum ordinis est communis. Ceteri nō (nisi contra acciderit aliquā licētia poetica) sunt ordinis prepositiui.

Potestas pre
positionis in
cōpositione.

¶ Cum postponitur ablatiuius istorum pronomin. *Me/te/se/nobis/et vobis.* et ablatiuius huius relatiui qui. que. quod.

¶ Quam vim habet prepositio in compositione. aut compler: vt *predarus.* aut mutat: vt *pius impius.* aut minuit significatum: vt *tristis subtristis.* aliquā tamen posita prepositione in compositione: compositum pro simplici ponit. Si due prepositiones casuali precedant posterior casum reger: vt *Veni de vltra mare: de post ferantes accepit eum.*

Ten⁹ est grō
vel ablatiō.

Postpositum sexto iungas tenus et genitiuo

Qui rerū est geminum sic singlariq; carenti. Perott⁹.

¶ Tenus cum ablatiui cōstruitur: vt in illo Virgiliano. *Summo tenus aurigit ore.* Et cum genitiui plurali qui est rerum geminarum. Virg. *Et crurum tenus a mente palearia pendunt.* Vel nominum carentium singulari numero. vt *Athenarum tenus.* Quidam tamen dicunt illum genitiui poni loco ablatiui.

De prepositionibus.

Aut more grecorum qui carent ablatiuo. Tenus significat vsq; ad. Vt collo te-
nus. i. vsq; ad aures.

¶ Vere prepositiones et aduerbia hoc intersunt. Vere prepōnes sunt ille q;
casibus seruiūt: sine illis in appositione. i. extra cōpositionē cōgrue poni non
pōt: vt ad dē. Aduerbia casualia sunt q; etiā casib9 more prepositionū seruiūt:
et sine casib9 posita aduerbia sūt. Vt pone subit cōiunx corā data copia sandi.

Ad signat iuxta contra pro preter apudq;

Circiter et propter post valde et comparat vsq;

¶ Ad sumitur pro iuxta: vt habitat ad flumina. i. iuxta flusa. Pro aduersum
vt ad in aduersor. Pro cōtra. vt ad hostes pugnat. i. contra hostes. Pro circi-
ter. vt ad tria milia. i. circiter tria milia. Pro ppter. vt ad qd venisti. i. ppter
qd. Pro pro. vt ad tempus. i. p tempore. Pro valde. vt ad in admiror. Et pro
in cōparatione. vt nihil est ad fratrem. i. in cōparatione fratris.

Signat apud iunctum personis cum inq; aliquando

In signat iunctum cum nominibusq; locorum.

¶ Apud aliquando sumitur pro inter pro cum. Pro in quando iungitur no-
minibus locorum. vt apud forum. i. in foro. Pro cum quando personis iungit
vt apud magistrum. i. cum magistro. Et nonnunq; iunctum cum personis si-
gnificat in. vt apud Terent. i. in Terentio.

Ante locum tempus personam significanti

Pre iungas: sed personæ tantummodo coram

Pre signat propter necnon quandoq; præesse

Omnibus adde palam iungas genus id reliquisq;

Aduerbi in morem: pone interdum sine casu.

¶ Ante coram pre et palam hoc intersunt: ante preponitur nominibus signi-
ficantibus locum tempus aut personam. coram vero tantum personis. pre
aliquando notat causam. vt pre dolore. i. propter dolorem. aliquando preemi-
nentiam. vt pre ceteris pre alijs. palam vero signo vniuersali preponitur. vt
palam omnibus. et aliquando profertur sine aliquo casuali: vt dic palam.

Cis fluuij aut montis proprijs dato: citra alijsq;

Interdum ponas ornate pro sine citra.

¶ Cis et citra hoc intersunt. cis semper iungitur nominibus proprijs fluuior-
um aut montium. citra vero alijs.

Nominibus iungas aut temporis aut numerorum.

Circiter iast alijs circum circa ve quibusuis.

¶ Circiter circum et circa. hoc intersunt: circiter iungitur nominibus nume-
rorum aut temporis: circum et circa vero alijs.

M perdit circum vocalis quando sequatur

Consona quum sequitur circum tunc m retinebit

M mutatur in n quoties sequitur c d q t.

¶ Circum quando componitur cum dictione incipiente a vocali m abicitur:
vt circueo/ circumictus/ circuit/ circumatus: si vero cum dictione incipiens

Octo par, V Whitin.

C. iij.

Vere prepos-
itiones.

Ad.

Apud.

Ante.
Coram.
Pre.
Palam.

Cis. Citra.

Circiter.
Circum.

Circum i cō-
positione.

De prepositionibus.

Aduersus.
Aduersum.
Contra.
Erga.
In.

te a consonante componatur in manet integrum: nisi c. d. q. t. sequatur tunc m
mutatur in n.

Aduersum aduersus contra erga in diuidit vsus.

Erga sume bonam in partem / contraq; malam. sed

Aduersum aduersus simul in sumas in vtramq;.

¶ Aduersum / aduersus / contra / erga / et in idem signat: vsu tamen sic differunt.
Erga enim semper in bonam partem sumitur. Contra in malam partem. ad-
uersus aduersum et in: tam in bonam partem q̄ in malā sumi possit.

¶ Extra ponitur aliquādo pro pieter. Teren. in phoumione. Hecq; cognatus
extra vnam ancillulam quisq; aderat. extra. i. pieter.

Ob.

Ob signat propter quum sumitur appositue

Sed signat contra vel circum in compositura

Et veteres legimus pro ad posuisse: vt obire.

¶ Ob in appositione signat propter. Virg. Cuius ob auspiciū infaustum mos
resq; sinistros. in cōpositione pro cōtra vel circū signat. vt ob ambulo / occurro.

Per.

Per signat valde quoties cum nomine iunctum est.

Signat cum verbo iunctum vel participante

Ad finem / siue in toto producere quicq;.

Appositum propter signat sic per mediumq;.

Scdm.

¶ Per in cōpositione iunctū cū nōibus signat idem qđ valde: cū vrbis aut par-
ticipijs finire signat. et interdū p propter sumitur. vt apđ Teren. Hecq; p eratē
tamen potuerat. et per aliquā sumitur priuatiue. vt perfidus.

Nunc post nunc iuxta nunc pro notat inq; secundum.

¶ Scdm multa significat. Primo significat post. vt scdm Platonem loquor /
scdm Pythagorā disputo. aliquando significat iuxta. Virg. Dulcibus ille qui
dem illecebus et plena secundum flammam: accepit vulnus scdm aurem. i.
iuxta aurem. sumitur etiam qñq; p pro. vt scdm te litem do. fm me iudica. i.
pro me te. fm p in etiā ponit. Cicero fm quietem visus est repēre. i. in q̄te.

Trans.

Trans in compositis perdit nihil: his nisi demptis

Trano traijcio trabea et traducere trado.

¶ Trans in compositione manet integrum: quinq; dictionibus exceptis tra-
no / nas. traijcio / cis. trando / is. traduco / cis. et hec trabea. i. Vestis regalis de
trans et beo / as.

Pieter.

Præter compositum verbo iuxta notat / atq;

Casibus appositum signat nisi vel sine contra.

¶ Pieter compositum signat iuxta. vt pieterfluit: pieter nisi & sine. et qñq; cōtra
significat. Teren. Et pieter ciuium morem atq; legem et sui voluntatem pa-
tris: tamen hanc habere studeat cum summo probō.

Pro.

Pro signat propter / valde / in / iuxta / atq; secundum.

¶ Pro sumitur pro in: vt sedens pro tribunali. i. in tribunali. pro ppter. vt p
precibus. pro iuxta vel fm. vt pro viribus. p valde: vt in promereor.

Prie.

Prieq; notat propter pre comparat et notat ante.

¶ Prie aliquā sumitur p valde. angl (out taken) vt prieduces (out taken ryche

De prepositionibus.

et interdum pro ante. ut pre ceteris amant. i. ante alios. aliquando vero in cōparatione. Teren. Hic illum pre me cōtempnit. i. cōparatione ad me. interdum pro ob vel propter. ut non possum domare pre dolore dentium. i. ob vel propter dolorem dentium.

Nominibus proprijs iunctum postponitur vsq;

Appellatiuis iunctum preponitur vsq;.

¶ Usq; iunctum noibus appellatiuis preponitur casuali. ut vsq; ad monasterium. vsq; aut iunctum noibus ciuitatum vel vrbium semper postponitur casuali. ut Londinum vsq; (vp to London) couentriam vsq;.

Usq;

Appositum notat in super contra vsq; ad et inter

Pro erga compositum non valde intra ad quoq; contra.

¶ In sumitur pro valde: ut apud Teren. incuruus. i. valde curuus. p non aut priuatiue. ut iniustus. i. non iustus/imprudēs. i. non prudens. p inter. ut mediscq; in millibus ardet. i. inter millia. pro contra. ut in hostes. i. contra hostes p ad. ut in os dicam. i. ad os. p pro: ut in monumentū dedi. i. p monumento. et aliqui sūt ad locum in loco ad personam et in persona.

In.

Sub notat ante supra prope in nec non per ad infra

Compositumq; super/nunc aufer/diminuit nunc.

¶ Sub sumitur pro supra: ut ter flumina subiecta reluxit. p infra. ut subiecit caudam. p propter. ut deinde sub ipso ecce volat. p in. ut sub ingenti tem plo. p ante. ut sub luce. p per. ut sub noctem cura recusar. et aliqui sūt ad locum. ut poresq; sub ipsos aliqui in loco. ut sub luce maligna. et in cōpositiōe modo localem vim retinet. ut subdico. modo diminutiua. ut subduco.

Sub.

Ista super signat de valde de super atq;

Insuper atq; super superest pro signat et vltra.

¶ Super sumitur pro die. ut multa super puam rogans. p pio. ut nil super imperio moueor. p insuper. ut ecce super meste magna diomedis ab vbe. p desuper. ut super vallo prospectas troes. p superest. ut neq; enim fuga super vlla peridi. et p vltra. ut super garamantes et indos bibi satis superq;.

Super.

Ex ab e simul a de sensu non variantur

Sed varie iungantur enim tunc dicimus ab cum.

Dictio que sequitur quando incipit l/r/s/aut i.

Abs tunc dicatur t/q. si quando sequatur

Prepones alijs ex eq; sonantibus a de.

¶ Am significat circum. ut amplector. i. circumplector.

¶ Di significatiōem habet separatiuam: et iungitur dictionibus a conso-

Am.

Di.

Dis.

Re.

Se.

Con.

nantibus incipientibus preter c/p s/t/vel i/ consonantem.

¶ Dis significatiōem habet separatiuam: ut dispono/disco. et iungitur dictionibus a c/p/s/t/vel i/cōsonāte incipientibus. ut discedo/ispono/dissen-
tlo. distraho/diungo. f. vero sequente mutatur in eam. ut differo.

¶ Re significat retro a quo per apocopam videtur factum. ut respicio.

¶ Se significatiōem habet separatiuam. ut seduco. et abnegatiuam. ut se-
curus id est sine cura.

¶ Con significat simili. ut compono comparo. &c.

De interiectionibus.

Potestas in
eriectionis.

Interiectio est pars orationis indeclinabilis in-
teriecta alijs partibus orationis ad exprimēdos animi affectus.
Interiectio dicitur ab interiacendo: quia alijs orationis partibus
est interiecta. ¶ Interiectioni accidit vnum. potestas vel significatio.
Potestas vel significatio interiectionis est qualitas que mentis passionem
ostendit. ¶ Potestates seu significationes interiectionum sunt varie: alie sūt
gaudentis que animi leticiam significant. vt eua. haha. he. Alie dolentis:
que luctum vel dolorem significant: vt heu. cheu. Alie timentis: que panos-
rem vel timiditatem significant: vt at at. Alie admirantis: que animi admira-
tionem significant: vt pape. Alie deridentis: que derisum sign. vt hui. Alie
indignantis. id est irascentis: que animi indignitatem seu iram significant. vt
yah. Alie exdamanis: que affectum animi ad exclamationem significant. vt
ohieho. Alie execratis: que execrationem sign. vt veh malum multo malo.
¶ Quid eadem vox interiectionis varios affectus significare potest sub va-
rijs speciebus interiectionis inuenitur: vt ah gaudentis/ dolentis et timen-
tis interiectio esse potest. ¶ Multe partes orationis interiective poni solēt.
nomen per se: vt malum infandum. nomen cum prepositione. vt proh nepos/
proh pudoi. Pronomen cum adiectivo. vt me miserum: aliquando integra
oratio. non solum latina: sed etiam vernacula. vt proh deum atq; hominum
fidem. B Jesu mercy/ a good loide. &c. ✠ ✠

¶ Londini in ædibus Richardi Pynsoñ. regis impressorē
vigesimo secundo supra sesquimillesimum
nostre salutis anno.

cm
tū:
te:
o:
a:
lie
vt
vt
o.
a:
na
et,
os/
gra
m
re